

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง “ปัจจัยด้านครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลหนองลาน อำเภота่มะกา จังหวัดกาญจนบุรี” เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลหนองลาน อำเภота่มะกา จังหวัดกาญจนบุรี 2) ศึกษาปัจจัยด้านครอบครัวที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตำบลหนองลาน อำเภота่มะกา จังหวัดกาญจนบุรี และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลหนองลาน อำเภота่มะกา จังหวัดกาญจนบุรี ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้สูงอายุในตำบลหนองลาน อำเภота่มะกา จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 267 คน เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้ ค่าร้อยละ ค่าที และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะได้ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลหนองลาน อำเภота่มะกา จังหวัดกาญจนบุรี ตามความคิดเห็นของผู้สูงอายุ โดยภาพรวมมีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านจิตใจ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถสรุปได้ดังนี้

1.1 คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลหนองลาน อำเภота่มะกา จังหวัดกาญจนบุรี ด้านร่างกาย ตามความคิดเห็นของผู้สูงอายุ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อก็พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ 5 ท่านออกกำลังกายเป็นกิจวัตร รองลงมาได้แก่ ข้อที่ 6 ท่านนอนหลับพักผ่อนอย่างเพียงพอ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อที่ 3 ท่านสามารถทำงานได้อย่างที่เคยทำ

1.2 คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลหนองลาน อำเภота่มะกา จังหวัดกาญจนบุรี ด้านจิตใจ ตามความคิดเห็นของผู้สูงอายุ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อก็พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ 1 ท่านยอมรับรูปร่างหน้าตาของตนเอง

รองลงมาได้แก่ ข้อที่ 7 ท่านพอใจกับภาวะเศรษฐกิจของตนเอง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อที่ 8 ท่านพอใจกับการดูแลจากผู้ดูแลหลัก

1.3 คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลหนองลาน อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ตามความคิดเห็นของผู้สูงอายุ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อก็พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ 9 ท่านปฏิบัติตามลัทธิหน้าที่ตามบรรทัดฐานทางสังคม รองลงมาได้แก่ ข้อที่ 10 ท่านปฏิบัติตามประเพณีวัฒนธรรม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อที่ 2 ท่านพูดคุยกับเพื่อนบ้าน

1.4 คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลหนองลาน อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี ด้านสิ่งแวดล้อม ตามความคิดเห็นของผู้สูงอายุ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อก็พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ 7 ท่านพอใจกับการเดินทางที่สะดวกและรวดเร็ว รองลงมาได้แก่ ข้อที่ 6 สภาพแวดล้อมดีต่อสุขภาพของท่าน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อที่ 2 ท่านพอใจกับสภาพบ้านเรือนที่อยู่ในปัจจุบัน

2. ปัจจัยด้านครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลหนองลาน อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า เพศของผู้ดูแลหลัก ความสัมพันธ์ของผู้ดูแลหลัก อาชีพของผู้ดูแลหลัก และเศรษฐกิจของผู้ดูแลหลัก เป็นปัจจัยด้านครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลหนองลาน อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลหนองลาน อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ การสร้างกิจกรรมให้ผู้สูงอายุผ่อนคลาย มีความรู้สึกว่าคุณค่า มีกำลังใจในการที่จะมีชีวิตต่อไปอย่างมีคุณภาพ การให้ความรู้เกี่ยวกับผู้สูงอายุโดยผ่านสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ การประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสารต่าง ๆ เกี่ยวกับผู้สูงอายุ อย่างทันทั่วถึง และมีความถูกต้องแม่นยำ และการให้เบี่ยงชี้อย่างเพียงพอต่อความต้องการของผู้สูงอายุ ตลอดจนช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้

การทดสอบสมมติฐาน

1. คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลหนองลาน อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านจิตใจตามลำดับ

2. ปัจจัยด้านครอบครัวเกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลหนองลาน อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ด้วยการทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธี LSD พิจารณาจำแนกตามตัวแปรปัจจัยด้านครอบครัว สามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้ ปัจจัยด้านครอบครัว ซึ่ง

ประกอบด้วย เพศของผู้ดูแลหลัก ความสัมพันธ์ของผู้ดูแลหลัก อาชีพของผู้ดูแลหลัก และเศรษฐกิจของผู้ดูแลหลัก เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลหนองลาน อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนอายุของผู้ดูแลหลัก การศึกษาของผู้ดูแลหลัก สถานภาพสมรสผู้ดูแลหลัก และความสัมพันธ์ทางครอบครัว ไม่เกี่ยวข้องกันกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลหนองลาน อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี

อภิปรายผล

1. ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลหนองลาน อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี ด้านร่างกาย ตามความคิดเห็นของผู้สูงอายุ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อก็พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ 5 ท่านออกกำลังกายเป็นประจำ รวดเร็วกว่า ข้อที่ 6 ท่านนอนหลับพักผ่อนอย่างเพียงพอ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อที่ 3 ท่านสามารถทำงานได้อย่างที่เคยทำ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเป็นผู้สูงอายุที่ดีและมีความสุขจะต้องมีความพร้อมทั้งกายและใจความมั่นคงทางเศรษฐกิจจะช่วยให้ชีวิตของการเป็นผู้สูงอายุมีความสุข ต้องระมัดระวังด้านสุขภาพ ทำจิตใจให้เป็นสุข เข้าวัดรับศีล ฟังธรรมะ นอกจากนี้ ผู้สูงอายุยังเชื่อว่าการมีทรัพย์สินเงินทองก็จะช่วยให้มีความสุขและมีชีวิตที่ดีด้วย เพราะเชื่อว่าการมีเงินสามารถใช้เป็นเครื่องมือแสวงหาความสุขได้ สามารถแบ่งปันให้ลูกหลานใช้เงินทำบุญทำทานได้ และไม่ต้องลำบากที่คอยให้ลูกหลานเลี้ยงดู สอดคล้องกับงานวิจัยของ พจนาศรีเจริญ (2550) ทำการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในสมาคมข้าราชการนอกประจำการในจังหวัดเลย” ผลการศึกษาพบว่า ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิภาศิริสุข และคณะ (2552) ทำการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยด้านครอบครัวที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดสกลนคร” ผลการวิจัยพบว่า ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดสกลนคร ตามความคิดเห็นของผู้สูงอายุ โดยภาพรวมมีบทบาทอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยมีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านจิตใจ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Mangahas (1997 อ้างถึงใน ศศิธร นุชดารา, 2556, หน้า 44) ทำการศึกษาเรื่อง “คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในฟิลิปปินส์เพื่อประเมินความก้าวหน้าในการพัฒนาประเทศ” ผลการศึกษาพบว่าดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิต ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ ดังนี้ คือ การมีสุขภาพและโภชนาการ การศึกษา รายได้และการบริโภค การมีงานทำ ทรัพยากรธรรมชาติ

ที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัยและความยุติธรรม ค่านิยมทางการเมือง และการเลื่อนชั้นทางสังคม มีคุณภาพชีวิตโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ปัจจัยด้านครอบครัว ซึ่งประกอบด้วย ความสัมพันธ์ของผู้ดูแลหลัก อาชีพของผู้ดูแลหลัก และเศรษฐกิจของผู้ดูแลหลัก เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลหนองลาน อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วน สถานภาพสมรสผู้ดูแลหลัก และความสัมพันธ์ภาพของครอบครัว ไม่เกี่ยวข้องกันกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลหนองลาน อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่ทำหน้าที่ดูแลบ้านแทนบุตรหลาน เลี้ยงหลาน เป็นที่ปรึกษา ตัดสินและชี้ขาดในปัญหาต่าง ๆ มีความผูกพันกับครอบครัวอย่างแนบแน่น ซึ่งผู้สูงอายุทั้งในเขตชนบทไม่ค่อยเข้าไปมีบทบาทในกิจกรรมทางสังคมมากนัก นอกจากกิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมด้านการส่งเสริมการศึกษา อาชีพ และการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งผู้สูงอายุจะเป็นผู้ถ่ายทอดวิชาการ หรือเป็นคณะกรรมการดำเนินการ จึงทำให้ปัจจัยด้านครอบครัวเกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เนื่องจากสังคมชนบทให้ความสำคัญกับคนในครอบครัวเป็นอันดับแรกในการดำเนินชีวิต สอดคล้องกับงานวิจัยของพจนาน ศรีเจริญ (2550) ทำการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในสมาคม ข้าราชการนอกประจำการในจังหวัดเลย” ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยเศรษฐกิจและสังคม มีความสัมพันธ์กับระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิภา ศิริสุข และคณะ (2552) ทำการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยด้านครอบครัวที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดสกลนคร” ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านครอบครัว ซึ่งประกอบด้วย ความสัมพันธ์ของผู้ดูแลหลัก สถานภาพสมรสผู้ดูแลหลัก อาชีพของผู้ดูแลหลัก เศรษฐกิจของครอบครัว และความสัมพันธ์ภาพของครอบครัว มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดสกลนคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Wilson (1993 อ้างถึงใน อำนวย สันเทพ, 2552, หน้า 30) ทำการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยของคุณภาพชีวิตในประเทศสหรัฐอเมริกา” ผลการศึกษาพบว่า สถานภาพส่วนบุคคล ความเสมอภาค กระบวนการประชาธิปไตย การศึกษา ความเจริญทางเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี การเกษตรกรรม สภาพความเป็นอยู่ สุขภาพและบริการ มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลหนองลาน อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี มีแนวทางการพัฒนาดังนี้ การสร้างกิจกรรมให้ผู้สูงอายุผ่อนคลาย มีความรู้สึว่าตนเองมีคุณค่า มีกำลังใจในการที่จะมีชีวิตต่อไปอย่างมีคุณภาพ การให้ความรู้เกี่ยวกับผู้สูงอายุโดยผ่านสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ การประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสารต่าง ๆ เกี่ยวกับผู้สูงอายุ อย่างทันทั่วถึง และมีความถูกต้องแม่นยำ และการให้เบี่ยยังชีพอย่างเพียงพอต่อความต้องการของผู้สูงอายุ ตลอดจน

ช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ มาลินี วงษ์สิทธิ์ (2551) ทำการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยด้านสังคมที่มีผลต่อความพร้อมของชุมชนในการดูแล และให้บริการสำหรับผู้สูงอายุ” ผลการศึกษาพบว่า ในกรุงเทพมหานครและเชียงใหม่มีการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุที่เน้นที่กิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ ขณะที่สุพรรณบุรีมีการรวมกลุ่มของกลุ่มผู้สูงอายุและสมาชิกในชุมชนเพื่อจัดกิจกรรมให้กับผู้สูงอายุมีส่วนร่วมใกล้เคียงกัน โดยมีกิจกรรมหลัก คือ กิจกรรมหารายได้และกิจกรรมวันสงกรานต์ เหตุผลของการรวมกลุ่มผู้สูงอายุหรือคนในชุมชนเพื่อดำเนินกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ ผู้นำชุมชนเปิดเผยว่ามีเหตุผลหลัก 3 ประการ คือ เป็นประเพณีดั้งเดิมที่สืบทอดกันมา การตระหนักถึงความต้องการความช่วยเหลือของผู้สูงอายุ และเป็น การส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ส่วนเหตุผลที่ไม่มีมีการรวมกลุ่มเกิดจากการขาดความร่วมมือของสมาชิกในชุมชนและขาดผู้นำที่ดี และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกริกศักดิ์ บุญญานุกพงศ์ และสุริย์ บุญญานุกพงศ์ (2554) ทำการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อศักยภาพของผู้สูงอายุในการทำงานเพื่อสังคม” โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุทั้งในเขตเมืองและชนบท เสนอภาพรวมของผู้สูงอายุว่ามี ศักยภาพอย่างไร และมีความพร้อมหรือไม่ในการที่จะทำงานเพื่อสังคม การศึกษาเกี่ยวกับบทบาท ของผู้สูงอายุ ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ทำหน้าที่ดูแลบ้านแทนบุตรหลาน เลี้ยงหลาน หารายได้เลี้ยงคนในครัวเรือน เป็นที่ปรึกษา ตัดสินและชี้ขาดในปัญหาต่าง ๆ ผู้สูงอายุทั้งในเขต เมืองและชนบทไม่ค่อยเข้าไปมีบทบาทในกิจกรรมทางสังคมมากนัก นอกจากกิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมด้านการส่งเสริมการศึกษา อาชีพ และการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งผู้สูงอายุจะเป็นผู้ถ่ายทอด วิชาการ หรือเป็นคณะกรรมการดำเนินการ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงพัฒนา

- 1.1 ควรมีการเพิ่มเบี้ยยังชีพให้กับผู้สูงอายุให้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายที่มากขึ้นในปัจจุบัน
- 1.2 ควรส่งเสริมด้านอาชีพแก่ผู้สูงอายุเพื่อการสร้างรายได้ให้กับผู้สูงอายุ นำมาใช้จ่าย ในชีวิตประจำวันลดภาระให้กับลูกหลาน
- 1.3 ควรให้ความรู้กับผู้สูงอายุเกี่ยวกับการดูแลตนเอง และการรักษาตนเองเนื่องจาก อาการการเจ็บป่วยเบื้องต้น
- 1.4 ควรปลูกจิตสำนึกให้กับลูกหลานเรื่องความกตัญญูกับบุพการี เพื่อการปลูกจิตสำนึก ในการเลี้ยงดูผู้สูงอายุ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลอื่น ๆ ในอำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้สูงอายุ และผู้ที่เกี่ยวข้อง

2.2 ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลหนองลาน อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อมุ่งตอบคำถามการตอบสนองความต้องการและการแก้ปัญหาให้กับผู้สูงอายุ

2.3 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเมืองและชนบท เพื่อหาแนวทางพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในอนาคต

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี